

2020

Adatkezelés a digitális oktatás keretei között

Mészáros Béla

Garabonciás Művészeti Iskola

2020.04.08.

A korona vírus miatt kialakított távoktatási rend során a tanulók munkájának a követése és értékelése új kihívás elé állított bennünket. A gyakorlati tantárgyakat oktató tanárok, de más tárgyak esetében is felmerült, hogy a diákokok olyan hang, kép, illetve videó anyag készítésével igazolják a munkavégzést, illetve adjanak be értékelhető anyagot, **amelyen felismerhetők, személyes adatot közölnek.**¹

A jelen dokumentum megállapítja az intézmény jogállását, valamint előírja a pedagógusok jogait és kötelességeit az adatkezelésre vonatkozóan.

A Garabonciás Művészeti Iskola a nemzeti közneveléséről szóló 2011.évi CXCV. törvény alapján közszolgálatot lát el, amikor teljesíti az iskolai nevelési és oktatási feladatait. A köznevelési törvény kötelező adatkezelési feladatot ír elő. **A tanítási és tanulási folyamatban kötelessége az intézménynek biztosítani a tanulói teljesítmény mérését és értékelését, valamint osztályzattal is megállapítani a magasabb évfolyamba lépés feltételeit.** Az intézményben a szaktanárok látják el a művészetoktatási szakmai feladatot.

A korona vírus miatt a 1102/2020. (III.14) Korm. határozat új munkarendet ír elő a köznevelési intézményeknek. Ennek megfelelően Garabonciás Művészeti Iskola távoktatási rendet alakított ki. A tanárok felkészítéssel vettek részt, amely során döntés született a tanítás és tanulás módjáról, valamint a helyi tantervben meghatározott követelmények teljesítéséről.

Kiválasztásra került **a kötelező internetes oktatási platform, a Google Classroom, és a Zoom.**

Kiemelten kötelesek a **tanulók életkorának, egyéni fejlettségének, képességeinek és készségeinek megfelelő mennyiségű és minőségű feladatot adni a tanórán kívüli digitális munkarendben** folytatott oktató munka során. Az intézmény honlapján folyamatosan bővítjük a jó gyakorlatokat támogató módszerek közzétételét.

Főleg gyakorlati (készség) tantárgyak esetén felmerül, hogy a tanári kötelesség, illetve a célok teljesítéséhez **audiovizuális eszközök alkalmazása** válik szükségessé. A tanár csak **hang, kép, illetve videó felvétellel tud bizonyosságot szerezni az elvégzett feladatról**, illetve annak értékéről. Erre vonatkozóan az intézménynek rendelkeznie kell **az adatgyűjtés és kezelés jogosságáról, a módszerről, az kezelhető adat mennyiségéről, a tárolás módjáról és korlátozásáról, a bizalmasság és integritásról, valamint biztonságáról.**

"...a digitális távoktatás keretében a köznevelési intézmények – a tárgykör részletes jogalkotó általi szabályozásáig kizárólag az adatvédelmi alapelveknek alárendelten – az ágazaton belüli etikai és egyéb szabályok betartása mellett kérhetik a diákoktól (illetve a szülői felügyeletet gyakorló személytől) fénykép és videofelvétel megküldését." (Dr. Péterfalvi Attila, Budapest 2020. 04.02)

---

¹ Az adatvédelmi rendelet fogalom meghatározása szerint egy ember arca, képmása személyes adatnak, a képfelvétel készítése, felhasználása - az adaton végzett bármilyen művelet - adatkezelésnek minősül. (lásd: Általános adatvédelmi rendelet 4. cikk. pont; 4. cikk 2 pont)

A tanórán kívüli digitális munkarendben adatkezelés esetére a következő feltételek és köteleességeket vonatkoznak az intézményben tanári feladatot ellátó pedagógusokra:

1. **A pedagógus a tantervi követelmények teljesítése érdekében jogosult adatnak minősülő anyag (hang, kép, videó) kezelésére.** Mindent meg kell tennie, hogy csak akkor kerüljön sor ilyen adatkezelésre, amikor nincs más mód a tanuló munkavégzésének ellenőrzésére, valamint a szükséges mérések elvégzésére. Figyelembe kell még venni, hogy audiovizuális anyag készítése jelentős terhet helyezhet a szülőre.
2. **Adatnak minősül mindaz a videó, kép, hangfelvétel, amelyen felismerhető a személy. Ilyen adat feltöltése (kezelése) csak a Google Classroom-ban megengedett.** Elvárás, hogy a diák (illetve törvényes felügyeletet gyakorló személy) a tanár által meghatározott felületen és módon adjon meg hozzáférési linket. Ennek a linknek az elkészítési és megosztási módját a iskolánk honlapján írjuk le. A tanuló, illetve törvényes képviselője a tanár által meghatározott ideig engedi meg a megtekintést. Amint megtörténik a tanár visszajelzése, illetve értékelése, a diák, illetve törvényes képviselője megszüntetheti a tanár hozzáférési lehetőségét a linkkel megosztott anyaghoz. Javasolt, hogy a tanár erre mindig hívja fel a tanuló a törvényes képviselő figyelmét.
3. **A pedagógus határozza meg a tartalmat, a terjedelmet, a körülményeket, illetve az intézményvezetőt tájékoztatást követően a 10 napnál hosszabb tárolási és megtekintési időszak feltételeit.** A felvételeken a tanuló a Házirend, illetve a foglalkozás során kialakított követelményeknek megfelelő öltözetben szerepeljen. Rajta kívül más személy csak szükség esetben legyen látható a felvételen, valamint minél kevesebb részlet a privát szférából.
4. **A pedagógus saját gépére, illetve más adathordozóra nem töltheti le a tanulók adatait, vagyis hang, kép és videó anyagokat.** Csak az intézmény által engedélyezett internetes platformon (Google Classroom, Zoom) megengedett az adat kezelése. A Messenger, illetve a közösségi média alkalmazásai nem felelnek meg a biztonsági követelményeknek.
5. **Gyermekvédelmi megfontolásból a pedagógus köteles törölni a saját Classroom oldalán a hang, kép, illetve videó anyagokat tíz munkanapot követően (a korlátozott tárolhatóság elve).** Erre főleg akkor kerül sor, ha a diák feltöltött anyagot a Classroomba kiosztott feladathoz, vagy nem törölte a köteleesség teljesítése céljából a linkkel megosztott, adatnak minősülő anyagot a saját Classroom drive felületén. A törlést úgy kell megtenni, hogy ne lehessen visszaállítani a felvételeket.

Indokolt esetben, például művészeti alkotások esetén, ahol képi, illetve hangfelvételen szerepel a diák, külön lehet korlátozni a tárolhatóságot. **A tíz nap határidőtől való**

eltéréshez, vagyis hosszabb időtartam megadásához jogalapot kell szerezni.² *“Alulírott a jelen bekezdés szerinti személyes adatok kezeléséhez **hozzájárulok/nem járulok hozzá.**”* szöveggel. A hozzájárulás az intézmény nevében kell kérni, illetve **az intézmény dokumentálja**. Amennyiben a tanár ezt privátban végzi, más jogszabály hatálya alá fog esni. A meghatározott időtartam után nincs jogcím a felvétel megtartására, tárolására későbbi időszakra.

6. **Harmadik személy nem férhet hozzá az adatokhoz.** Ez a követelmény **a bizalmasság és integritás** alapelveinek felel meg. A Messenger, illetve a közösségi média alkalmazásai nem felelnek meg a biztonsági követelményeknek. Az Iskola a Google Classroom, illetve Drive alkalmazását, valamint a Zoom programot határozta meg a távoktatás biztosítására.
7. **Az intézmény, illetve nevelőtestület tagjai nem kötelesek külön kérni a szülő hozzájárulását a törvényben meghatározott ellenőrzési, mérési és értékelési feladat esetén.** Mégis bölcs dolog kérni a hozzájárulást, azért is, mert sok esetben a szülő része a feladat megoldásának. Mindig világosan és egyértelműen meg kell határozni a célt és a módszer értelmét. Hangsúlyozni kell, hogy a tanár kiemelten köteles megtenni mindent a gyermekek védelmére (biztonság, bizalmasság és integritás alapelve). Amennyiben a szülő határozottan elutasítja a felvételes módszert (hang, kép, videó), mérlegelésre van szükség más megoldást kell keresni.

“... a pedagógus a közfeladat ellátása keretein belül jár el azáltal, hogy a gyakorlati órán kiadott feladat elvégzésének igazolására videófelvétel megküldését kéri a diáktól (illetve a szülői felügyeleti jogot gyakorló személytől). Természetesen abban az esetben, ha a megkapott felvételt az adatkezelés céljától eltérő, azaz a köznevelési feladat ellátásán kívüli bármilyen más célból felhasználja (így például jogosulatlanul továbbítja harmadik személy részére, terjeszti, vagy nyilvánosságra hozza), vagy a felvételeket az elengedhetetlenül szükséges időtartamon túl tárolja, az adatok biztonságát szolgáló intézkedéseket elmulasztja, úgy ez a magatartása bűncselekményt valósíthat meg.

*A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény szerint ugyanis a **személyes adattal visszaélés bűncselekményének minősített esetét** követi el az, aki közmegegyezésének a felhasználásával végez jogosulatlan, céltól eltérő adatkezelést, vagy mulasztja el az adatok biztonságát szolgáló intézkedés megtételét, ezzel is hangsúlyozva, hogy a pedagógusoknak a hivatásukból eredően is fokozott körültekintéssel kell eljárniuk diákok, mint érintettek személyes adatainak a kezelésekor.” (Dr Péterfalvi Attila, Budapest, 2020.04.02.)*

---

² A korlátozás elve megkívánja, hogy adatot csak a feladathoz szükséges ideig tároljunk. A diák feladatvégzésének a követése, illetve a mérés és értékelés időkorlátos feladata a tanárnak. Ezért tartom szükségesnek a jogalap megszerzését.

8. **A pedagógus a Google Classroom-ban a feladatokhoz adott utasítások végén hívja fel a tanuló, illetve a szülői felügyeletet gyakorló személy figyelmét azon jogára, hogy kifejezheti álláspontját, véleményét az adatkezelés jogosságáról.** A következő szöveget kérjük használni:

“Amennyiben a feladat megoldásához és értékeléshez kért személyes anyagok (hang, kép, videó) kezelésében valamilyen kifogása van a diáknak ill. a szülői felügyeletet gyakorló személynek azt haladéktalanul jelezze a feladatot kiosztó pedagógus felé.”

9. **Live stream (élő közvetítés) esetén a pedagógus bizonyosodjon meg arról, hogy a diák privát szférájából minél kevesebb legyen látható.** Természetesen a videó, illetve telefonos beszélgetés vagy konferencia rögzítése és tárolása esetén alkalmazni kell az itt megfogalmazott szabályokat. Sőt előzetesen fel kell hívni a diák(ok) figyelmét, hogy a beszélgetés rögzítésre kerül.
10. **A pedagógus a tanuló szellemi termékét harmadik személlyel a tanuló, illetve a szülői felügyeletet gyakorló hozzájárulásával oszthatja meg.** A diákok által készített oktatási anyagot, így PPT, szemléltető eszköz stb. csak az intézmény által meghatározott platformon engedélyezett megosztani. A közösségi média felületein csak a tanuló, illetve szülői felügyeletet gyakorló hozzájárulásával etikus megosztani.

A tanár szellemi termékét a diák csak a pedagógus hozzájárulásával oszthatja meg harmadik személlyel. Harmadik személynek minősül mindaz, aki nincsen jogviszonyban az intézménnyel. Erre vonatkozóan a tanár minden termékét lássa el felhasználási tájékoztatóval.

A Garabonciás Művészeti Iskola köznevelési intézményként törvényes feladatellátása során jogosan kezel személyes adatokat. Az intézmény ezen dokumentumban rendelkezik az adatgyűjtés és kezelés jogosságáról, a módszerről, az kezelhető adat mennyiségéről, a tárolás módjáról és korlátozásáról, a bizalmasság és integritásról, valamint biztonságáról.

Miskolc, 2020. április 7.

Mészáros Béla
igazgató

1.Sz. Melléklet – Gyermekvédelmi ajánlás

Pedagógus kommunikáció az online térben

A digitális oktatás kapcsán úgy vélem rengeteg jó gyakorlattal, és megfelelő platformmal rendelkezünk napjainkban. Ezek használata tanulható, fejleszhető, és mindig van valami új felfedezni való egy általunk már jól ismert program kapcsán is. Jelen írásban nem is a digitális oktatásról, hanem inkább annak pedagógus és gyermekvédelmi szempontjairól szeretnék szólni. Arról szól ez az írás, hogy hogyan és hogyan ne használjuk ezeket a felületeket a diákokkal való kommunikáció során.

Nem véletlenül írtam azt, hogy pedagógus, és gyermekvédelem, hiszen úgy vélem ez oda vissza kiszolgáltatott helyzetet tud teremteni minden résztvevő számára. Ezért szedtem össze olyan szempontokat, amelyeket, mint egy AJÁNLÁST szeretnék nektek átnyújtani.

Ezek nem didaktikai tanácsok, hanem kommunikációs ajánlások, amelyek mindkét fél (pedagógus-diák) komfortérzetét, biztonságérzetét növeli.

A kommunikáció, leszűkítve háromféle módon történik az online térben. Vagy digitális írásban, vagy videóban, esetleg hang formájában. Ez a táblázat kicsit segít eligazodni hogyan is történik mindez.

		A digitális kommunikáció platformjai						
digitális írás		videó				hang		
előre szerkesztett	élő online beszélgetés/ chat		előre szerkesztett	élő közvetítés/ live stream		előre rögzített hangüzenet	élő hanghívás	
feladat leírása, jegyzet, vázlat, email stb.	egyéni	csoportos több mint 2 személy között zajló beszélgetés, Pl: tantárgyhoz köthető belső csoport	rögzített audiovizuális anyag, mely vagy szerkesztett utólag, vagy nem. Ezt követően egy platformon keresztül kerül megosztásra. Pl: drive, youtube, stb.	egyéni	csoportos	szinte minden chat alkalmazás képes rá	egyéni	csoportos
	2 személy közötti beszélgetés			2 ember között	több mint 2 ember között		videó hívás Pl: messenger, skype, google hangouts, stb.	videó konferencia Pl: skype, zoom, google meets, discord, stb.
							telefonos beszélgetés; videóhívás kikapcsolt kamerával	telefonos konferencia hívás; videóhívás kikapcsolt kamerával
							szinte minden chat alkalmazás képes rá	szinte minden chat alkalmazás képes rá

Ajánlások a pedagógus és diákok közötti írásos kommunikáció kapcsán

- mindig olyan formában fogalmazzuk meg a véleményünket, hogy az semmilyen körülmények között ne legyen bántó, kirekesztő
- minden esetben gondoljunk arra, hogy az üzenetet nem csak a diák, hanem a törvényes képviselője (szülő, gyám, ügyvéd) is olvashatja
- ügyeljünk arra, hogy a diák életkori és szellemi szintjének megfelelő nyelvezetet használjunk
- lehetőleg kerüljük a bizalmaskodó, személyes, magán jellegű témákat (kivételt képeznek ez alól a segítő tevékenységet végző szakemberek, lelki vezetők)
- célszerű, ha egy csoportban a diákokkal nem csak egy pedagógus van kapcsolatban, hanem egy kolléga (munkacsoport vezető) is látja a beszélgetéseket
- amennyiben a csoportos beszélgetésben azt érzékeljük, hogy nem a csoport céljának megfelelő tartalmak kerülnek megosztásra, jelezzük a csoportnak
- a csoportnak a pedagógusok legyenek az adminisztrátorai
- amennyiben a diákok között merül fel sértő megjegyzés, vagy kiközösítés, hívjuk fel a figyelmet ennek helytelen voltára készítsünk egy csoport szabályzatot: mit lehet és mit nem a csoportban
- lehetőség szerint hétköznapokon 08:00 és 15:00 óra között kommunikáljunk a csoportban (vagy az intézmény által meghatározott időkeretben)
- a csoportban megosztásra kerülő fájlokat mindenki látja, másolhatja, tárolhatja és megoszthatja, ezért csak olyan dolgot töltsünk fel, hogy ebből a későbbiek folyamán ne alakulhasson ki semmilyen féle konfliktus
- minden esetben tartsuk szem előtt a személyes adatvédelmi szempontokat
- ne feledjük el: többnyire 18 év alatti diákkal dolgozunk, ami azt jelenti hogy bármilyen kép vagy videó megosztásához a törvényes képviselő (szülő, gyám, ügyvéd) írásos hozzájárulása szükséges

Ajánlások a pedagógus és diákok közötti videó kommunikáció kapcsán

- megfelelően válasszuk ki a videórögzítés, vagy live videó helyszínét
- lehetőleg egy semleges háttérrel válasszunk, kivételt képez ez alól, ha a tananyag átadásához szemléltető (eszköz) háttér szükséges (tábla, térkép, labor, tornaterem, stb)
- ügyeljünk arra, hogy megfelelő ruházatban jelenjünk meg a videóban,
- ne adjunk okot se félreértésekre, se pedig támadásokra
- úgy viselkedjünk, beszéljünk, hogy a videót más is láthatja a résztvevőkön kívül, azt rögzíthetik, tárolhatják és bármikor megoszthatják
- ez azt is jelenti, hogy videó által rögzített anyag vállalható legyen a készítője számára bármikor bármilyen körülmények között, szakmailag és emberileg egyaránt
- célszerű a videóbeszélgetés időtartamát előre leszögezni, mert az segíti az effektív munkavégzést
- **FONTOS!** Amennyiben a videókészítés a tantárgyhoz köthető feladat, (videó készítése, amin a diák maga is szerepel) tudnunk kell, hogy azt kizárólag a törvényes képviselő (szülő, gyám, ügyvéd) írásos engedélyével tehető meg 16 éves kor alatt. 14-16 év közötti diákoknál a törvényes képviselő és a diák együttes beleegyezése szükséges. 14 éves kor alatt elegendő a törvényes képviselő hozzájárulása. A videófelvétel a diák tulajdonát képezi, ami a mai magyar jogrend szerint személyes adatnak minősül. Így a pedagógus, aki megkapja az „adatot” (videót) adatkezelővé válik. Ezáltal neki kell gondoskodnia a biztonságos adattárolásról. (Arról, hogy a felvételt nem láthatja harmadik fél, nem megosztható, stb.)
- azon videók, melyeken gyermekek szerepelnek, további adatvédelmi, és személyiségi jogi kérdéseket vethetnek fel
- érdemes mérlegelni az ilyen típusú feladatoknál, hogy a videó által képviselt oktatás tevékenység értéke egyensúlyban van-e az adatkezeléssel kapcsolatos jogi következményekkel
- videóhívást, csak az iskola által meghatározott időkereten belül kezdeményezzünk-fogadjunk (célszerű 08:00-15:00 között)
- amennyiben a feltöltött videót más diákok is láthatják, fennáll a veszélye, hogy ők nem feltétlenül tartják majd be az adatvédelmi irányelveket, ez további konfliktusokat eredményezhet

Ajánlások a pedagógus és diákok közötti hang alapú kommunikáció kapcsán

- mindig olyan formában fogalmazzuk meg a véleményünket, hogy az semmilyen körülmények között ne legyen bántó, kirekesztő
- minden esetben gondoljunk arra, hogy az üzenetet nem csak a diák, hanem a törvényes képviselője (szülő, gyám, ügyvéd) is hallhatja
- ez azt is jelenti, hogy videó által rögzített anyag vállalható legyen a készítője számára bármikor bármilyen körülmények között, szakmailag és emberileg egyaránt
- ügyeljünk arra, hogy a diák életkori és szellemi szintjének megfelelő nyelvezetet használjunk
- lehetőleg kerüljük a bizalmaskodó, személyes, magán jellegű témákat (kivételt képeznek ez alól a segítő tevékenységet végző szakemberek, lelki vezetők)
- konferenciabeszélgetés esetén célszerű, ha nem csak egy pedagógus vesz részt a beszélgetésben, hanem egy kolléga (munkacsoport vezető) is
- amennyiben a csoportos beszélgetésben azt érzékeljük, hogy nem a konferenciahívás céljának megfelelő tartalmak kerülnek megosztásra, jelezzük a csoportnak
- a konferenciahívásnak a pedagógusok legyenek a levezetői
- amennyiben a diákok között merül fel sértő megjegyzés, vagy kiközösítés, hívjuk fel a figyelmet ennek helytelen voltára
- célszerű a konferenciahívás időtartamát előre leszögezni, mert az segíti az effektív munkavégzést
- lehetőség szerint hétköznapokon 08:00 és 15:00 óra között kommunikáljunk (vagy az intézmény által meghatározott időkeretben)
- minden esetben tartsuk szem előtt a személyes adatvédelmi szempontokat